

УДК 657

Дручок Тетяна

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Україна)

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК БУДІВНИЦТВА: ВИДИ ТА СПОСОБИ

Druchok Tetiana

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil (Ukraine)

FINANCIAL ACCOUNTING IN CONSTRUCTION: TYPES AND METHODS

Фінансовий облік у будівництві є ключовим інструментом управління підприємствами, що функціонують у складному середовищі тривалих виробничих циклів, значної матеріаломісткості, територіальної розпорошеності та високого рівня договірних зобов'язань. Специфіка будівельної галузі обумовлює необхідність розробки адаптованої системи обліку, яка забезпечувала б прозорість, достовірність та оперативність інформації для прийняття рішень. Сучасний фінансовий облік у будівництві не лише фіксує фактичні показники, а й виконує стратегічну аналітичну функцію.

Нормативно-правове регулювання фінансового обліку в Україні охоплює п'ятирівневу систему документів, від загальнодержавних законів до внутрішньої документації підприємств [1]. Центральне місце займає П(С)БО 18 «Будівельні контракти», що регламентує облік доходів і витрат з урахуванням ступеня завершеності робіт.[3] Важливою є гармонізація з міжнародними стандартами (МСФЗ 15), що забезпечує прозорість звітності для інвесторів. Облікова політика підприємства стає важливим інструментом організації облікових процесів.

Прикладом ефективної побудови фінансового обліку є діяльність ТОВ «БудІнвест». Організаційна структура бухгалтерії відповідає складності господарських операцій та дозволяє забезпечити достовірність облікової інформації. Підприємство використовує позамовний метод обліку витрат, що є оптимальним для будівництва. Найбільшу частку в структурі витрат становлять прямі матеріальні витрати (понад 60%), що відображає високий рівень матеріаломісткості галузі.

Для калькулювання собівартості застосовується система субрахунків до рахунку 23 «Виробництво». Здійснюється аналітичний облік за об'єктами будівництва, етапами робіт і видами витрат. Прямі витрати фіксуються на основі первинних документів (ордери, акти списання), що забезпечує контроль за використанням ресурсів. Загальновиробничі витрати розподіляються пропорційно до витрат на оплату праці, що відповідає методичним рекомендаціям.

Аналітичний і синтетичний облік доходів за контрактами здійснюється відповідно до П(С)БО 15 та 18 [3]. Основними видами контрактів є договори з фіксованою ціною та «витрати плюс». Визначення ступеня завершеності робіт є основним критерієм для визнання доходів. Аналітичний облік дозволяє деталізувати інформацію щодо кожного контракту та проводити оцінку ефективності. Використання програмного забезпечення автоматизує облік і підвищує аналітичний потенціал інформації.

Податковий облік у будівництві охоплює складні питання оподаткування ПДВ, податку на прибуток, ПДФО, військового збору та ЄСВ. Специфікою галузі є визначення дати виникнення податкових зобов'язань за правилом першої події, що часто припадає на акт виконаних робіт [2]. Додатково виникає необхідність окремого обліку оподатковуваних та звільнених від ПДВ операцій (наприклад, житлова нерухомість). Визначення та документальне підтвердження податкових різниць у прибутковому обліку вимагає високої кваліфікації облікового персоналу.

Звітність будівельних підприємств включає фінансову, податкову, статистичну та внутрішню. Складання фінансової звітності регламентується П(С)БО 1 і має

враховувати положення П(С)БО 18 щодо розкриття інформації про будівельні контракти [3]. Внутрішня звітність є ключовим інструментом управління проектами. Її форми визначаються індивідуально і дозволяють відслідковувати використання матеріалів, трудових ресурсів, динаміку виконання графіків будівництва.

Система обліку в будівництві потребує удосконалення. Зокрема, проблемними залишаються питання методології визнання доходів, оцінки ступеня завершеності робіт, розподілу загальновиробничих витрат, обліку інвестиційної нерухомості. Зарубіжний досвід (МСФЗ, ABC-метод) демонструє ефективність підходів, орієнтованих на прозорість, справедливу оцінку, точне відображення фінансових потоків. Доцільним є розширення використання цифрових технологій, зокрема інтегрованих ERP-систем, що дозволяють поєднати облік, управління проектами та контролінг.

Таким чином, фінансовий облік у будівництві відіграє стратегічну роль в управлінні підприємствами, а його вдосконалення — запорука підвищення ефективності, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності галузі. Актуальним є запровадження міжнародних підходів, автоматизація облікових процесів та розвиток кадрового потенціалу бухгалтерських служб.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.
3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку: П(С)БО 1, 9, 15, 16, 18, 32.
4. Корольок Т., Краузе О. Первинні документи в бухгалтерському обліку підприємства в умовах цифрової економіки / Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: монографія /за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 26-25. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/46506>
5. Краузе О., Бойко О. Роль хмарних технологій в удосконаленні обліково-аналітичних процесів / Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: монографія /за ред. д.е.н., проф. О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. С. 36-45. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/46506>
6. Співак С.М., Корольок Т.М., Дерейчук О.П. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116–121.
7. Співак С., Корольок Т., Ковальчук І., Шаюк М. Особливості складання звітності підприємств в умовах цифрової економіки. Галицький економічний вісник. 2024. Том 91. № 6. С. 87–94.
8. Spivak S., Seniv B., Stetsko M., Horodetsky M., Ivanova A. Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System. 2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT). Ceske Budejovice, Czech Republic, 19-21 September 2024, pp. 434-438. DOI: 10.1109/ACIT62333.2024.10712495.